

ΦΑΡΕΝΑΪΤ 451

Βιβλία και πολιτικοί, II Κατόπιν εκλογικής εορτής

Είναι πασίγνωστο πλέον ότι οι πολιτικοί δεν έχουν χρόνο για γράψιμο και διάβασμα, πλην των ελαχίστων εξαιρέσεων που επιβεβαιώνουν τον κανόνα. Καμιά φορά, βέβαια, μάλλον ατυχούν οι εν λόγω εξαιρέσεις και προκαλούν σχόλια όχι και τόσο ευμενής, όπως συνέβη προσφάτως με τον πρώην πρόεδρο της Γαλλίας Βαλερί Ζισκάρ ντ' Εστέν και το (δεύτερο μετά το Πέρασμα) μυθιστόρημα του Ο πρόεδρος και η πριγκίπισσα, όπου πρωταγωνιστεί μια «δυστυχισμένη πριγκίπισσα της Αγγλίας», ο νοών νοείτω, ένας Γάλλος πρόεδρος, ο οποίος νοών επίσης νοείτω, καθώς και μεγαλοφυείς, στο ύψος ενός Φλομπέρ, ενός Προυστ, ενός Σταντάλ, φράσεις όπως: «Της έπιασα το χέρι και όταν τη φίλησα τα δυο γκριζογάλανα μάτια στράφηκαν προς εμένα». Ας εί-

ναι. Πρότεινα ήδη βιβλία σε κορυφαίες προσωπικότητες της πολιτικής σκηνής, φρονώντας ότι οι πάμπολλες υποχρεώσεις τους δεν τους αφήνουν χρόνο επαρκή για μια δέσμευση, και τερπνή, επιλογή αναγνωσμάτων. Και συνεχίζω:

Για τον Γιώργο Καρατσαφέρη (ΔΑΟΣ): Joseph Roth, **Το Εμβατήριο του Ραντέσκου** (μτφρ.: Μαρία Αγγελίδου, εκδ. Αγρα). Ενα αριστούργημα. Ενδεχομένως να μην κάνει τον κόπο να το διαβάσει ο πρόεδρος, αλλά δεν αντιστέκομαι στον πειρασμό να εγκωμιάσω αυτό το μυθιστόρημα, να το προπαγανδίσω, να χρησιμοποιήσω ως δόλωμα τη λέξη «εμβατήριο» του τίτλου, ώστε να ανεβούν οι πωλήσεις. Ο Joseph Roth (Γιόζεφ Ροτ) γεννήθηκε το 1894 και έφυγε από τον ό-χι και τόσο μάταιο κόσμο το 1939, τη χρονιά που ο Raymond Chandler δριζώνει στην ανθρωπότητα τον Μεγάλο ύπνο, το πρώτο του μυθιστόρημα. Ο Ροτ ανατέμνει την πτώση της Αυστρίας των Αψβούργων μέσα από τρεις γενιές μιας οικογένειας, τα μέλη της οποίας προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε ένα ετοιμόρροπο καθεστώς. Με το κύλισμα του χρόνου παρακολουθούμε την αλλοίωση στα ήθη και στα έθιμα και, συνάμα, την αναπόδραστη γήρανση του Φραγκίσκου Ιωσήφ και της αυτοκρατορίας του. Αναλλοίωτο μένει το εμβατήριο, χάνοντας όμως ολοένα και πιο πολύ το νόημά του, όπως και όλα τα άλλα. Κάτι τελειώνει, κάτι αναορύεται, η ατμόσφαιρα κατακλύζεται από αβεβαιότητα, ερωτήματα, ανιγμματα, διλήμματα. Όπως και σήμερα. Το παλιό πεθαίνει, το καινούριο δεν έχει σχηματιστεί ακόμη.

Για τον Νίκο Χρυσόγελο (Οικολόγοι Πράσινοι): Gavin Pretor-Pinney, **Οδηγός του ανέμου παρατηρητή των νεφών** (μτφρ.: Μαρία - Αριάδνη Αλαβάνου, εκδ. Κέδρος). Ενα εκπληκτικό πρωτότυπο βιβλίο για κάτι που κάθε στιγμή μεταμορφώνεται μπροστά μας, προσφέροντας λεπταίσθητα ή απειλητικά, κατευναστικά ή ανησυχαστικά, πάντως πάντα ποιητικά σχήματα και εφήμερα έργα τέχνης, ένα είδος αέανου rotlatzch (όπως έλεγαν οι Ινδιάνοι το δώρο), η ανιδιοτέλεια της ομορφιάς σε όλο της το μεγαλείο. Φύση και πάλι φύση, η οικολογία της ποιήσεως, η ποίηση της οικολογίας, τα «λαγωνικά του ουρανού», όπως αποκαλούσε τα ποιήματα ο Νίκος Καρούζος. Ο ευφυέστατος και αισθαντικώτατος Γκάβιν Πρέτορ-Πίνεϊ προσφέρει στον αναγνώστη ένα πολυσέλιδο πεζοτραγουδιό λυρικού επιστημονισμού σχετικά με τα νέφη, συνδυάζοντας, όπως έλεγε ο Βλαντιμίρ Ναμπόκοφ, το πάθος του επιστήμονα με την ακρίβεια του λογοτέχνη. «Τα σύννεφα είναι το πρόσωπο της ατμόσφαιρας», γράφει (σ. 390). Και: «Τα σύννεφα είναι οι μπαλιαντέρ στις προγνώσεις της κλιματικής αλλαγής» (σ. 356), ενώ δεν λείπουν παραδείγματα από τον ύμνο του βάρδο Σαίξπηρ (σ. 75, 155) και τον αναρχικό Χένρι Ντέιβιντ Θορό (σ. 127, 176). Αξίζει να σημειωθεί ότι ο συγγραφέας είναι ιδρυτής της Cloud Appreciation Society (βλ. www.cloudappreciationsociety.org) καθώς και

του λίαν ενδιαφέροντος εντύπου «The Idler», όπου αναζητούνται ενδιαφέροντες εναλλακτικοί τρόποι ζωής και εργασίας.

Για τους λοιπούς: Πολλοί οι λοιποί. Άλλοι σοβαροί, άλλοι τραγελαφικοί. Ας τους προσφέρουμε, με όλη μας τη φιλία, μιαν ανθοδέσμη από τα βιβλία που απολαύσαμε προσφάτως.

Χάρης Βλαβιανός, **Διακοπές στην πραγματικότητα** (εκδ. Πατάκης), όπου ο ποιητής ανασυνθέτει την ποιητική του μυχιοθήκη, επιχειρεί επιτυχώς μιαν αναδρομή στην ποιητική του και συντάσσει ένα πολύπτυχο μανιφέστο για τις μέλλουσες δραστηριότητές του. Είναι παρούσες, εκτός από την ποίηση, τόσο η μουσική όσο και η ζωγραφική, ενώ εμφανίζονται σπουδαίες μορφές της παγκόσμιας λογοτεχνίας (Κάφκα, Προυστ, Τολστόι, Πάστερνκ κ.ά.). Στιχουργεί, ολίγον και ευπρόσδεκτα α λα Ε.Ε. Κάμινγκς, ο Βλαβιανός: «Όλες οι λέξεις / που έχουμε ανταλλάξει μεταξύ μας χάθηκαν. / Ακόμη κι αν μπορούσαμε / (με κάποιο τέχνασμα ποιητικό) / να τις ανακτήσουμε, *verbatim*, / δεν θα τις αναγνωρίζαμε πια. // Όμως η ουσία της συνομιλίας μας / (ό, τι εσύ θα αποκαλούσες «μελωδία») / παρέμεινε (και παραμένει) / σταθερή με στα χρόνια» («Σχεδόν [δοκίμιο περί φιλίας / Ε.Α.]»).

Τάσος Πορφύρης, **Ανδολογία της βροχής** (εκδ. Τροπικός). Ποιήματα για τη βροχή. Από τον κόσμο όλο. Ποιήματα του Γιάννη Ρίτσου και του Πολ Βερλέν, του Μίλτου Σαχτούρη και του Πιεν Τσι-Λιν, του Στέφανου Ροζάνη και του Ράντγιαρντ Κίπλινγκ. Γράφει ο Τίτος Πατρίκιος (1928): «Τούτη η βροχή καλή που θα 'ταν / αν ήσουν τώρα σ' ένα σπίτι... / Μα εδώ τρυπάει τη σκηνή / μουλιάζει τις κουβέρτες, τα ρούχα, τα βιβλία. / Και πώς θα κατορθώσεις να την αγαπάς / χωρίς να συνηθίζεις;» Στον τόμο αυτό θα βρείτε, επίσης, ένα από τα πιο ερωτικά (κατ' εμέ) ποιήματα που γράφτηκαν ποτέ. Ιδού: «Ο καθένας με την ομπρέλα του / Όμως εγώ / δεν μπορώ / χωρίς / τη βροχή σου», του αείμνηστου Μάριου Μαρτίδη (1940-2003).

Λεονάρντο ντα Βίντσι, **Τα σημειωματάρια** (μτφρ.: Πάνος Τομαράς, εκδ. Μεταίχμιο). Θαυμάσια ευκαιρία να γνωρίσει κανείς κάποιες απ' τις μαρμαρυγές της μεγαλοφυΐας του Ντα Βίντσι ο οποίος γεννήθηκε πριν από 490 χρόνια, στις 2 Μαΐου του 1519. Μεστή και καταποτιστική η Εισαγωγή της Εμα Ντίκενς, γόνιμες για τη σκέψη οι απόψεις του πολυπράγμονος Λεονάρντο («Εκείνος που δεν ξεπερνάει τον δάσκαλό του είναι κακός μαθητής»). «Ο πόθος είναι αιτία δημιουργίας», «Οποιος παίρνει φάρμακα είναι απερισκεπτής», και ξεκαρδιστικό το ανέκδοτο στη σελίδα 233.

Ζήσιμος Λορεντζάτος, **Collectanea** (εκδ. Δόμος). 2800 σελίδες σοφίας, λεπταίσθησας, καταβύθισης στην πλούσια ουσία του ανθρώπου. Ενα βιβλίο βαρύτιμο, που μένει για πάντα στο πλάι μας, στο κομοδίνο και στο γραφείο, στον σάκο, παντού, πάντα με το μολύβι και το σημειωματάριο έτοιμα. Ο Ζήσιμος Λορεντζάτος (1915-2004) ταξιδεύει στη γνώση και στην ποίηση, συστήνει τρόπους δεξιώσης έργων και προσωπικοτήτων, αποφαίνεται, μιλώντας για τον Ε.Ε. Κάμινγκς, «Υπάρχει ένας κόσμος που μονάχα η ποίηση τον ανακαλεί», και παραθέτει το αριστουργηματικό: «nobody, not even the rain, has such small hands» (σ. 212). Ιδού πόσο εύστοχα, και δίκαια, μιλάει / γράφει ο σημαντικός στοχαστής: «Η μεγαλύτερη δόξα του Μαρξ είναι τα λουλούδια που δεν λείπουν ποτέ από τον τάφο του στο κοιμητήριο του Highgate, ότι δούλεψε χρόνια στη βιβλιοθήκη του Βρετανικού Μουσείου για να βοηθήσει τους αδύνατους» (σ. 700).

Αρώμα σελίδων, λοιπόν, για τους πολιτικούς. Αναγνώσματα που οξύνουν τη σκέψη και συνδυάζουν, όπως λέγαμε παλιά, το τερπνόν μετά του ωφελίμου.

Γιώργος - Ίκαρος Μπαμπασιός